

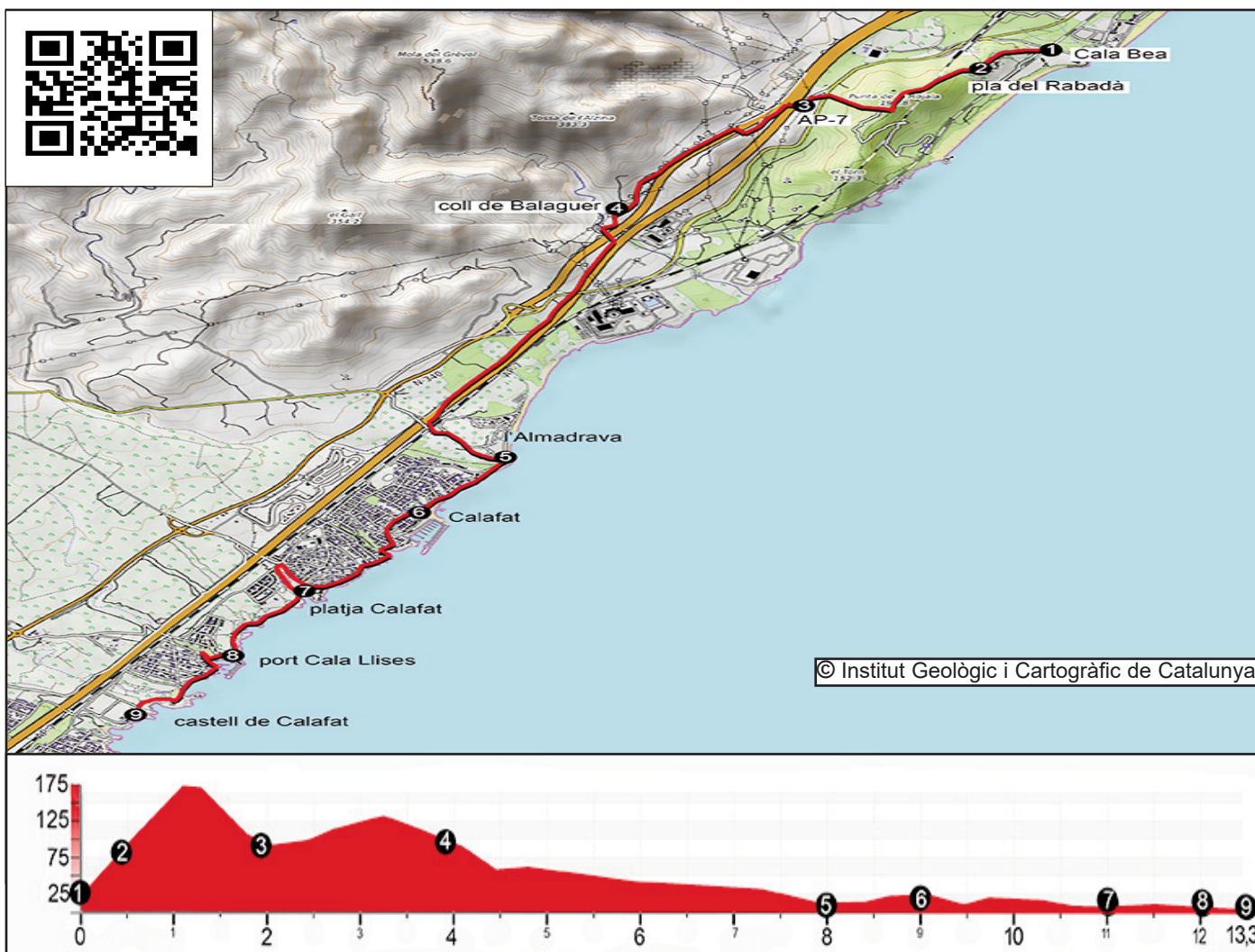
SENDER DE LA VIA AUGUSTA

23/11/2024

L'Hospitalet l'Infant/cala Bea - Sant Jordi d'Alfama

Associació Excursionista d'Etnografia i Folklore
 Avinyó, 19 pral. 08002 Barcelona - tel: 933 022 730
 c/e: infoaeef@gmail.com - www.aeef-barcelona.org/camidesantjaume

Recorregut a peu:

Sortirem de la carretera Vella de Barcelona a Càdis, prop de la cala Bea, pujarem per un camí en direcció est que ens portarà al pla del Rabadà no hi ha unes trinxeres i una antiga bateria de canons procedents de la Guerra Civil Espanyola, seguirem per la carena i més endavant deixarem a la dreta la Punta de la Rojala, arribarem a una pista i la seguirem a la dreta que ens portarà a creuar la carretera N-340 i després l'AP-7 per un pas elevat; més endavant anirem a la dreta i per un pas elevat creuarem l'A-7, seguirem en paral·lel a aquesta autopista i més endavant creuarem el coll de Balaguer (el primigeni); quan la pista que seguim arriba a l'autopista no la creuarem i prendrem una pista a la dreta per la qual sí que creuarem l'autopista i seguïem una pista a l'esquerra en paral·lel a l'AP-7; molt més endavant anirem a l'esquerra i per un pas soterrani creuarem l'AP-7, anirem a la dreta i quan arribem a la carretera d'accés a l'Almadrava la seguirem a l'esquerra; en arribar a l'Almadrava deixarem a l'esquerra l'ermita de Sant Jaume i en arribar a la platja seguirem l'av. de l'Ametlla de Mar a la dreta i entrarem a Calafat pel carrer del Mestral creuarem la riera i seguirem per l'av. de la Mediterrània al final de la qual anirem a l'esquerra, arribarem a una plaça i a l'altre costat de la plaça prendrem un pas que ens portarà a la cala Llobeta, la creuarem per la sorra i pujarem per unes escales a l'esquerra que ens portaran a la ronda de Mar i la seguirem al recte, deixarem a l'esquerra la punta Calafat i arribarem a una rotonda on anirem a l'esquerra i retornarem a ran de mar, anirem a la dreta en paral·lel a la costa i en arribar al port de Cala Liises anirem a la dreta i el vorejarem per retornar a ran de mar i anirem a la dreta fins a una carretera i la seguirem a l'esquerra, deixarem a la dreta un edifici i aviat arribarem a l'aparcament del castell de Sant Jordi d'Alfama.

Coll de Balaguer

Malgrat la seva poca alçària (140 m), sempre ha estat considerat com un pas difícil. Actualment, el trànsit circula per l'AP-7 i la N-340, travessen un coll de Balaguer que no és el primigeni. Aquest es troba més a ponent, a l'oest del castell del coll de Balaguer, però actualment ja no és un lloc tant de pas.

El castell del Coll de Balaguer, datat el 1201, formava un conjunt defensiu conjuntament amb el castell de Sant Jordi d'Alfama i una altra fortificació al coll, i va ser

l'escenari de la batalla del Coll de Balaguer el 1640, durant la Guerra dels Segadors. Pres pels anglesos en 1813 en plena retirada francesa, fou destruït, amb l'altre fort del coll, pels anglesos de John Murray el 1814 durant la Guerra del Francès.

Al coll primigeni hi ha els búnquers del coll de Balaguer i el complex de nius de metralladora i trinxeres de la cala Gestell, restes de la Guerra Civil Espanyola.

El coll de Balaguer és esmentat com el límit en la donació del Camp feta per Ramon Berenguer III el 1118 en favor del bisbe Oleguer. El 1166 Alfons I atorgà als frares de Santes Creus el dret de tallar-hi fustes, i bisbes per a bastir el seu monestir; el 1194 el mateix rei donava al seu alferes major Ximeno d'Artusella totes les terres de Salou fins al coll, que devien estar deshabitades. El 1201 s'esmenta ja el castell del Coll de Balaguer. El 1302 esclatà un plet entre l'arquebisbe i els Entença sobre la propietat de la Plana de sota el coll. La concòrdia del 1305 establí que era dels Entença en feu del bisbe.

El 1330 el patriarca Joan d'Aragó aconseguí del seu germà Ramon Berenguer, comte de Prades, que eximís del dret de ribatge els pescadors de Tarragona que anaven al coll. El 1327 es parlava de l'obra de l'església del coll. El 1406 els ciutadans de Barcelona foren autoritzats a fer-hi passar la carretera cap a Miramar. El 1497 tenia un foc. El 1580 hi fou rebutjat un atac corsari, malgrat ser infestat de bandolers al començament del segle XVII. El 1640 tingué lloc la batalla del Coll de Balaguer. El coll també fou escenari de històriques contendes durant la Guerra Gran (1793) i la Guerra del Francès (1814).

Sub Saltum

Aquesta *mansio* apareix documentada en els vasos de Vicarel·lo i en l'Anònim de Ravenna. Sembla que el mot Sub-Saltum (després del salt) es refereix al pas pel coll de Balaguer. Aquesta es podria considerar la mansio més primitiva d'aquest territori.

La zona de l'Almadrava s'ha considerat com la localització més acurada, a l'inici del vessant nord del coll de Balaguer. Sembla ser que la seva situació es trobaria "en un punt en que la cadena muntanyosa llega al mar y la vía aprovecha este collado para franquearla".

La *mansio* Sub Saltu s'ha situat just davant de la platja de l'Almadrava, poca distància abans d'arribar a Calafat i a Sant Jordi d'Alfama.

En relació a les seves característiques toponímiques, es pot apuntar que en llengua llatina, Saltus pot significar o bé una regió de boscos y turons, o bé una gorja, un pas de muntanya o un pas a través d'un bosc, descripció molt propera a la que es trobaria si estigués situada en aquest indret.

L'Almadrava

És un nucli de població que es va formar a la dècada de 1920, integrat principalment per famílies de pescadors, provinents d'Altea i Benidorm i de l'Ametlla, que utilitzaven la tècnica de l'almadrava, d'aquí el nom, per a pescar peixos migratoris que arribaven en bancs a la platja. El seu passeig marítim voreja la platja de l'Almadrava. Les primeres cases es van construir a l'estil de les barraques valencianes. Posteriorment s'hi han edificat xalets i urbanitzacions.

La tècnica de l'almadrava era un clos fet pels pescadors amb les seves xarxes amb diversos compartiments, situat generalment molt prop de la costa utilitzat per capturar peixos migratoris, especialment tonyines. No és d'estranyar que l'indret prengués aquest nom ja que es té constància que antigament s'hi pescaven tonyines amb molta abundància.

L'ermita de Sant Jaume, construïda als anys 1950 i restaurada el 2010, té una superfície de 51 m², amb un petit campanar d'espadanya.

Calafat

És un nucli de població del municipi de l'Ametlla de Mar, al Baix Ebre. Està format per una immensa urbanització moderna, sorgida on antigament hi va haver un taller per la construcció de vaixells de pesca. La urbanització limita amb el terme municipal de Vandellós i l'Hospitalet de l'Infant i compta amb un port esportiu.

Castell de Sant Jordi d'Alfama

El conjunt està format per les restes d'un castell d'origen medieval i d'una fortalesa d'època moderna. L'estat de conservació del castell és de ruïna, donat que en algunes zones tan sols resten fragments de la part

baixa dels murs i en d'altres tan sols les empremtes, que defineixen la forma de la planta i denoten la poca consistència de la fàbrica, feta de maçoneria.

Era una fortalesa de defensa construïda a la primera meitat del segle XVIII. Situat a la vora de la via Augusta, la primera notícia documental sobre el lloc data del 1201, quan Pere I i Ramon de Montcada cedeixen el lloc d'Alfama a Joan d'Almenara, Martí de Vidal (sots-diacon) i als seus germans i successors en l'Orde de Sant Jordi d'Alfama. La condició era que aquells hi aixequessin un convent i un hospital, en honor de Déu i sant Jordi, depenent de l'església de Tortosa. Aquest grup de religiosos s'organitzà en orde militar, la de Sant Jordi d'Alfama, reconeguda pel papa el 1373.

El mal estat d'aquest conjunt més antic es deu tant a la destrucció soferta com al fet que se n'aprofitaren les pedres per a construir el fortí del segle XVIII que hi ha al costat. Les restes del castell dibuixen una planta de forma trapezoïdal adaptada al terreny. S'han conservat trams de muralla en els costats sud, oest, i nord. Es pot veure una part del mur corresponent a l'angle sud-oest construït amb grans blocs de pedra ben escairats que arrenquen pràcticament des del nivell del mar i que s'adossen a la roca en part conservada. A la construcció medieval corresponen probablement una malmesa torre i restes de naus interiors en els nivells inferiors. Coneixem, però, l'estructura del conjunt gràcies a una descripció de 1576. Era un cos fortificat de planta quadrada, centrat per un pati al voltant del qual es distribuïen el dormitori, l'església i altres dependències típiques d'un convent en un total de vuit sales. Se cita també una torre a manera de talaia.

La fortalesa que hi ha al costat correspon a una construcció dels segles XVII-XVIII tot seguint el sistema de fortificació del francès Vauban, amb un pati poligonal inferior voltat d'una rastellera de torres, baluards i revellins. Es van aixecar dos gruixuts murs paral·lels, units frontalment per un altre en forma d'arc escarser, que protegien tota una sèrie de torres i estances interiors organitzades al voltant del pati central. En el quart dels murs se situava l'entrada, protegida per dues línies de mur avançades.

Al costat del castell hi ha les ruïnes de la torre de Sant Jordi d'Alfama, de telegrafia òptica, que probablement havia estat la torre de guaita de Salim.

FITXA TÈCNICA:

Lloc de sortida de Barcelona: Xamfrà dels carrers Consell de Cent i Lepant (Metro L2 Monumental, a 150 metres, i L5 Sagrada Família, a 300 metres). **Hora de sortida:** 7:00

Menjars: Esmorzar en àrea de servei o similar, dinar al final de la caminada.

Itinerari a peu: Cala Bea (1), pla del Rabadà (2), A-7 (3), coll de Balaguer (4), l'Almadrava (5), Calafat (6), platja de Calafat (7) Port de Cala Llises (8) i castell de Sant Jordi d'Alfama (9).

Longitud: 12,100 km aprx. **Durada:** 3:30 h. aprx. **Desnivells:** 260 m de pujada i 285 de baixada.

PROPERA SORTIDA SENDER DE LA VIA AUGUSTA: 21 de desembre: L'Ametlla de Mar - l'Ampolla.

PROPERA SORTIDA GR 92: 13 de desembre: Garraf - Sitges

Podeu trobar tota la informació d'aquestes sortides al web:
www.aeef-barcelona.org/camidesantjaume

Tel. d'incidències solament per durant l'excursió: 609 334 872